

**Uwagi i wnioski Koalicji Ratujmy Rzeki
do postępowania administracyjnego w sprawie wydania decyzji
o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia pn.: „1B.2
Etap I i etap II Prace modernizacyjne na Odrze Granicznej w ramach
Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły”**

Opracowanie - Zespół Odrzański Koalicji Ratujmy Rzeki:

Autorzy: Jonathan Rauhut, Iwona Krępic

Redakcja i konsultacja: Artur Furdyna, Ewa Leś

Kontakt:

Ewa Leś, Koordynator Koalicji

evvales@gmail.com, koalicja@ratujmyrzeki.org.pl

www.ratujmyrzeki.org.pl

W związku z przystąpieniem przez RDOŚ Szczecin do wydania decyzji środowiskowej **dla przedsięwzięcia pn.: „1B.2 Etap I i Etap II Prace modernizacyjne na Odrze Granicznej w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły” Koalicja Ratujmy Rzeki wnosi następujące uwagi do trwającej procedury w ramach konsultacji społecznych:**

- nie udowodniono istnienia konieczności realizacji przedsięwzięcia ze względu na brak wystarczających dowodów potwierdzających istnienie problemu z pracą lodołamaczy
- nie ma wystarczających dowodów na, to że przedsięwzięcie będzie miało wpływ na poprawę ochrony przeciwpowodziowej, gdyż nieznanym jest rzeczywisty wpływ na poprawę pracy lodołamaczy
- realizacja przedsięwzięcia może spowodować zwiększenie ryzyka powodziowego na dużym obszarze zamieszkałym przez tysiące ludzi w północnej części „Oderbruch“
- nie ma wystarczających dowodów na zaistnienie „nadrzędnego interesu publicznego“
- realizacja przedsięwzięcia spowoduje naruszenie na dużą skalę art. 6 (4) unijnej Dyrektywy „Siedliskowej“, czyli utratę integralności obszarów chronionych sieci Natura 2000
- realizacja przedsięwzięcia spowoduje naruszenie na dużą skalę art. 4 ust. 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej UE,
- realizacja przedsięwzięcia powinna być oceniana w kontekście kumulacji oddziaływań pozostałych komponentów Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły

Powyższe uwagi opisano szczegółowo w uzasadnieniu.

W związku z powyższymi uwagami **Koalicja Ratujmy Rzeki wnosi o wydanie decyzji o odmowie zgody na realizację przedsięwzięcia pn. „1B.2 Etap I i Etap II Prace modernizacyjne na Odrze Granicznej w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły”**. Jednocześnie organizacje rekomendują inwestorom rozpatrzenie możliwości realizacji alternatywnych, bardziej efektywnych i przyjaznych przyrodzie koncepcji ochrony przeciwpowodziowej i zapobiegania zatorom lodowym oraz innych mniej kosztownych, a bardziej wydajnych metod poprawy ochrony przeciwpowodziowej na rzece Odrze.

UZASADNIENIE

Podstawą przystąpienia do realizacji rozpatrywanego w raporcie OOS¹ przedsięwzięcia jest podpisana w dniu 27 kwietnia 2015 polsko-niemiecka umowa o wspólnej poprawie sytuacji na drogach wodnych na pograniczu polsko-niemieckim. Wiąże się ona z planami realizacji koncepcji Regulacji Cieku (KRC)². Z umową i koncepcją KRC ściśle powiązany jest stworzony w 2015 i finansowany ze środków Banku Światowego i UE „Projekt ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Odry i Wisły”. Planowane w nim przedsięwzięcia uzasadniane są poprawą ochrony przeciwpowodziowej i przewidują także modernizację szlaku żeglownego na Odrze Granicznej, prace regulacyjne na Odrze środkowej od Malczyc do ujścia Nysy Łużyckiej, mające przekształcić swobodnie płynącą rzekę w drogę wodną III klasy.

W raporcie OOS jako podstawę prawną realizacji przedsięwzięcia podano także „Założenia do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce na lata 2016–2020 z perspektywą do roku 2030”, przyjęte Uchwałą nr 79 Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2016 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 711).³ Polska Rada Ministrów w uchwale wyraża dążenia do doprowadzenia odrzańskiej drogi wodnej do co najmniej IV klasy żeglowności.

W uzasadnieniu analizie poddano wpływ realizacji przedsięwzięcia na różne aspekty – poniżej.

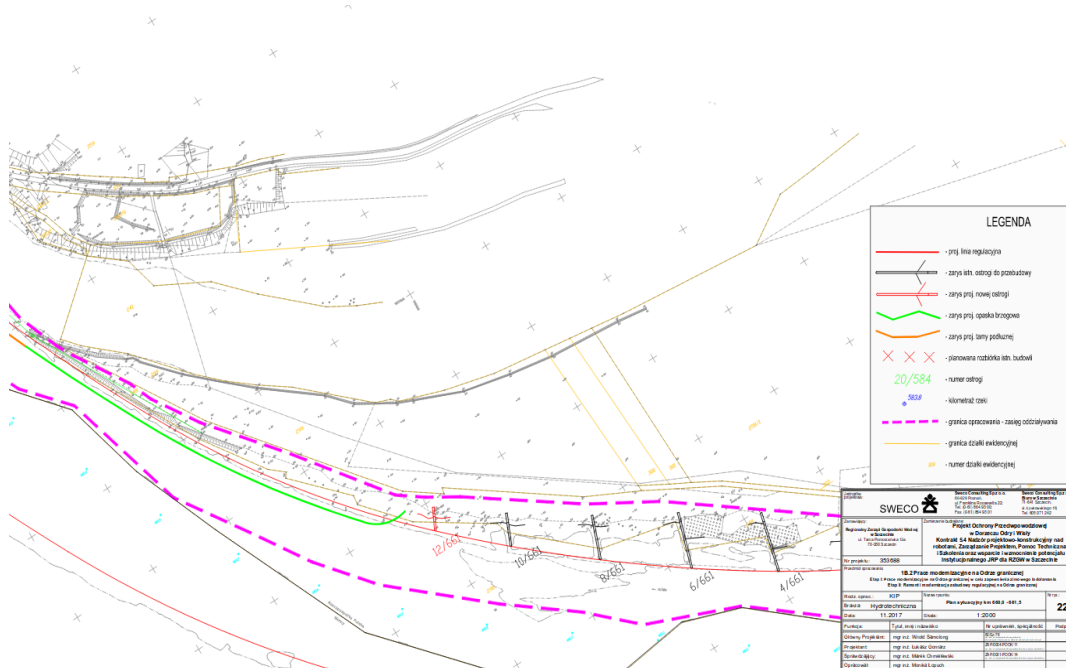
1. Wpływ realizacji przedsięwzięcia na ochronę przeciwpowodziową, bezpieczeństwo ludzi i ich majątku prywatnego

Częścią realizacji omawianego przedsięwzięcia jest budowa i przebudowa ostróg na odcinku rzeki Odry km-661:

¹ *Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko zgodnie z art. 66. ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity z dnia 22 czerwca 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 1405)). 1B.2 Etap I i Etap II Prace modernizacyjne na Odrze granicznej w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły* Inwestor: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie ul. Tama Pomorzańska 13 A, 70-030 Szczecin, Praca zbiorowa Sweco Consulting Sp. z o.o. ul. Franklina Roosevelta 22, 60-829 Poznań, Maj 2018 r., s. 3

² *Aktualizacja koncepcji regulacji cieku Odry Granicznej*. Orzeczenie, maj 2014. 3.02.10132.3. BAW, Karlsruhe, 30.05.2014

³ *Raport o oddziaływaniu op. cit.*, s. 3

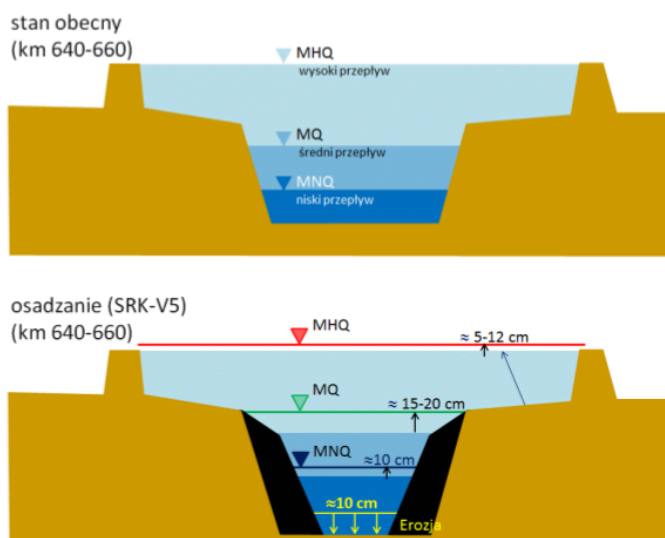
Rysunek 1. Załącznik graficzny do KIP – km-661 rzeki Odry

*Źródło: Karta Informacyjna Przedsięwzięcia zgodnie z art.62a ustawy z dnia 3 października 2008 r. O udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity z dnia 22 czerwca 2017 r. - Dz. U. Z 2017 r., poz. 1405). 1B.2 Etap I i Etap II Prace modernizacyjne na Odrze granicznej w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły, Inwestor Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie, ul. Tama Pomorzańska 30 A, 70-030 Szczecin, Praca zbiorowa, Sweco Consulting Sp. z o.o. Ul. F. Roosevelta, 60-829 Poznań, Załącznik graficzny: 22 km 660.0-661.5 pdf

Koalicja Ratujmy Rzeki, grupującą ponad sześćdziesięciu członków, w tym polskie organizacje pozarządowe, ekspertów i przedstawicieli społeczeństwa oraz niemieckie organizacje ochrony środowiska i ochrony przyrody BUND, NABU, DUH, WWF, Fundacja „Heinz-Siellmann-Stiftung“ i Towarzystwo Przyjaciół Niemiecko-Polskiego Europejskiego Parku Narodowego Dolina Dolnej Odry pod egidą Niemieckiej Ligi Ochrony Przyrody (DNR) w oparciu o ekspertyzy sporządzone przez niezależnych specjalistów hydrotechników stoją na stanowisku, że:

„preferowany w KRC wariant modernizacji ostróg akurat na 661 kilometrze rzeki – gdzie ostry zakręt Odry koło Hohenwutzen (niem.: „Krummer Ort”) potencjalnie stwarza duże zagrożenie, a podczas powodzi w 1997 roku z wielkim trudem udało się zapobiec tu przerwaniu wału i zalaniu niecki Oderbruchu – prowadzi przy przepływie powodziowym do podwyższenia stanu wody o 12 cm“⁴. [Rysunek 2]

⁴ Przyjazna ludziom i przyrodzie ochrona przeciwpowodziowa obszaru zlewni rzeki Odry ze szczególnym uwzględnieniem regionu Doliny Dolnej Odry - podsumowanie raportów, <http://www.ratujmyrzeki.pl/185-przyjazna>

Prognozowany wg KRC efekt w perspektywie 40-letniej: podwyższenie zwierciadła wody także podczas wezbrań – 12 cm na km 661 w rejonie Hohenwutzen („Krummer Ort“)

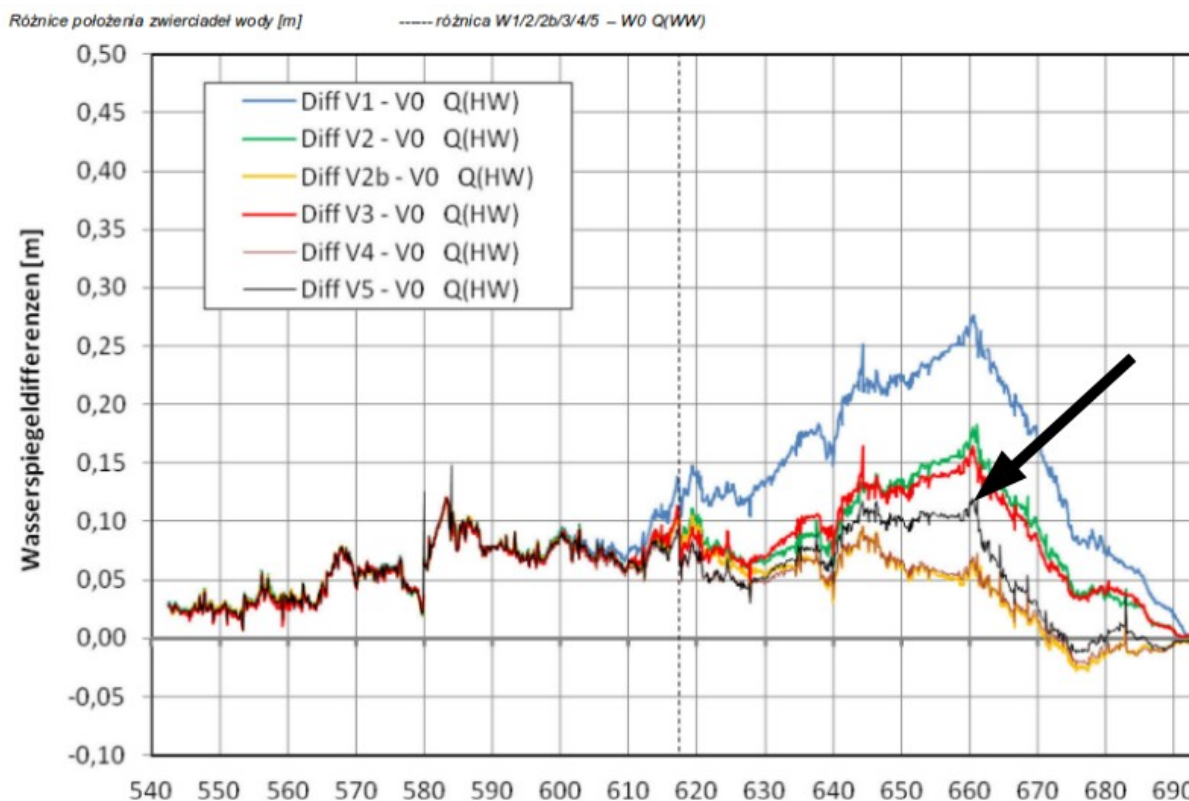
Rysunek 2. Prognozowany wg KRC efekt w perspektywie 40-letniej: podwyższenie zwierciadła wody także podczas wezbrań – 12 cm na km-661 w rejonie Hohenwutzen („Krummer Ort“)

*Źródło: *Przyjazna ludziom i przyrodzie ochrona przeciwpowodziowa obszaru zlewni rzeki Odry ze szczególnym uwzględnieniem regionu Doliny Dolnej Odry - podsumowanie raportów*, <http://www.ratujmyrzeki.pl/185-przyjazna-ludziom-i-przyrodzie-ochrona-przeciwpowodziowa-obszaru-zlewni-rzeki-odry-ze-szczegolnym-uwzględnieniem-regionu-doliny-dolnej-odry> (dostęp 04.10.2018), s. 6

O ile wieś Osinów Dolny i wyżej położona wieś Stary Kostrzynek usytuowane po prawej stronie rzeki są położone wyżej niż maksimum powodziowe, to obszar "Oderbruch" po lewej stronie rzeki jest usytuowany niżej, niż średni poziom wody w rzece. Dlatego wał przeciwpowodziowy na km-661 rzeki w Hohenwutzen chroni ogromne obszary "Oderbruchu" po stronie niemieckiej. **Jeśli ten wał jest zagrożony, to wzrasta ryzyko zagrożenia powodzią dla tysięcy ludzi pomiędzy Hohenwutzen, Bad Freienwalde, Wriezen, Letschin, Groß Neuendorf.**

W oficjalnym dokumencie KRC, stanowiącym podstawę realizacji podkomponentu 1B.2 opracowanym przez "Federalny Instytut Budownictwa Wodnego" BAW przy współudziale strony polskiej i niemieckiej, [Rysunek 3] przedstawiono przewidywane zmiany stanów wody przy przepływach powodziowych w perspektywie średnioterminowej (40-letnia prognoza), z którego wyraźnie wynika wzrost poziomu wody o 12 centymetrów.

[ludziom-i-przyrodzie-ochrona-przeciwpowodziowa-obszaru-zlewni-rzeki-odry-ze-szczegolnym-uwzględnieniem-regionu-doliny-dolnej-odry](http://www.ratujmyrzeki.pl/185-przyjazna-ludziom-i-przyrodzie-ochrona-przeciwpowodziowa-obszaru-zlewni-rzeki-odry-ze-szczegolnym-uwzględnieniem-regionu-doliny-dolnej-odry) (dostęp 04.10.2018), s. 5

Ilustracja 6-80 Zmiany położenia zwierciadła wody przy Q(WW) w wariantach KRC-W1, KRC-W2, KRC-W2b, KRC-W3, KRC-W4 i KRC-W5 w porównaniu z KRC-W0 po 40 latach ($Q_{WW} = 1300 \text{ m}^3/\text{s}$ względnie $2050 \text{ m}^3/\text{s}$)

Rysunek 3. Przewidywane zmiany stanów wody przy przepływach powodziowych w perspektywie średnioterminowej (40-letnia prognoza)

*źródło: *Aktualizacja koncepcji ... op. cit.*, s. 159

(Czarna strzałka na rysunku wskazuje podniesienie poziomu wody o 12 cm na km-661 rzeki (Osinów Dolny/Hohenwutzen))

Możnaby skrytykować, że prognoza ta opiera się na wartości przepływu powodziowego $2050 \text{ m}^3/\text{s}$, podczas gdy maksymalna wartość tego przepływu wynosiła $3.200 \text{ m}^3/\text{s}$ dla dolnej Odry (np. fala powodziowa prawie osiągnęła tę wartość przepływu w 1997 r.). Jednak sami eksperci z BAW wypowiadają się w swoim opracowaniu KRC następująco: „(...) *Natomiast bezpośrednio wypowiedzi dotyczące podniesienia wody powodziowej przy zjawiskach ekstremalnych (np. WQ_{100} lub powyżej) z modelu 1D-MTR są obarczone niepewnością analityczną, ponieważ zjawiska te, w szczególności dla odcinka 1, dalece wykraczają ponad spektrum kalibracji.*”⁵

Pomimo, że 12-centymetrowy wzrost poziomu wody powodziowej opiera się "tylko" na wartości przepływu powodziowego $2050 \text{ m}^3/\text{s}$. (co jest porównywalne do letniej fali powodziowej w 2010 r.), najprawdopodobniej przy maksymalnej wartości przepływu powodziowego wynoszącego $3\ 200 \text{ m}^3/\text{s}$ (co jest porównywalne do letniej fali powodziowej z 1997 r.) **regulacja koryta**

⁵ *Aktualizacja koncepcji ...op. cit.*, s. 160

Odry spowoduje dodatkowe podniesienie poziomu wielkiej wody.

2. Oddziaływanie przedsięwzięcia na środowisko

Głównym celem realizacji rozpatrywanego przedsięwzięcia jest dostosowanie koryta rzeki do możliwości żeglugi lodołamaczy poprzez:

- a) zredukowanie piaszczystych ławic dennych poprzez zwiększenie erozji koryta, przez wydłużenie i podniesienie ostróg
- b) homogenizację koryta rzeki dla ujednoczenia przepływu w całym korycie, przez zastosowanie jednorodnej długości ostróg
- c) zmniejszenie wybojów w korycie rzeki poprzez spłaszczenie główek nowych ostróg
- d) zniszczenie małych wysepek i kanałów lateralnych, które powstały w wyniku niejednorodnych ostróg, czyli redukcję bioróżnorodności
- e) redukcję różnorodności morfologii koryta, w efekcie czego wzrośnie moc strumienia przy wezbraniach, tym samym wzrośnie niszczycielska siła wód wezbraniowych. Spowoduje to zwiększenie ryzyka powodziowego oraz szkód.

Powyższe cele jasno wynikające z KRC⁶ a) - e) mają bardzo negatywny wpływ na stan ekologiczny rzeki. [Rysunek 4]

Ewidentna jest sprzeczność pomiędzy przystosowaniem koryta cieków do celów żeglugowych, a poprawą bezpieczeństwa powodziowego. Sprzeczność ta wynika ze stosowania metod technicznych w celu poprawy warunków żeglugowych, które nie są adekwatne do poprawy ochrony przeciwpowodziowej. Fakt ten został już dawno zauważony w wielu krajach, stąd powszechnie stosowane są tam nietechniczne sposoby zabezpieczenia powodziowego i stabilizacji przepływów przez kompleksowe przywracanie naturopodobnej różnorodności morfologii koryt w całych systemach rzecznych. Jednocześnie stosowane są programy poszerzania przestrzeni międzywałowej, a nie zawężania i pogłębiania koryta, jak ma to miejsce w omawianej koncepcji. Wielkie wody przeprowadza się doliną, planując strefę zalewową na obszarach niezabudowanych. W ten sposób wezbranie nie zyskuje wzrostu energii, bowiem jest ona wytracana na szorstkości szerokiej strefy zalewowej. Ta sama ilość wody upchnięta w wąskim, sztucznym kanale zyskuje ogromną moc, niszcząc wszelkie techniczne konstrukcje mające rzekomo chronić.

⁶ Aktualizacja koncepcji ....., *ibidem*

Wariant W0 (stan istniejący): duże wymycie przed
stromymi główkami ostróg

Wariant KRC-W1: brak lub jedynie bardzo płaskie
wymycie przed główkami ostróg

Ilustracja 6-43 Wizualne porównanie wymycia przy główce ostrogi w wariantcie W0 (po lewej) i wariantcie KRC-W1 (po prawej)

Rysunek 4. Wizualne porównanie wymycia przy główce ostrogi w wariantcie W0 (po lewej) i wariantcie KRC-W1 (po prawej)

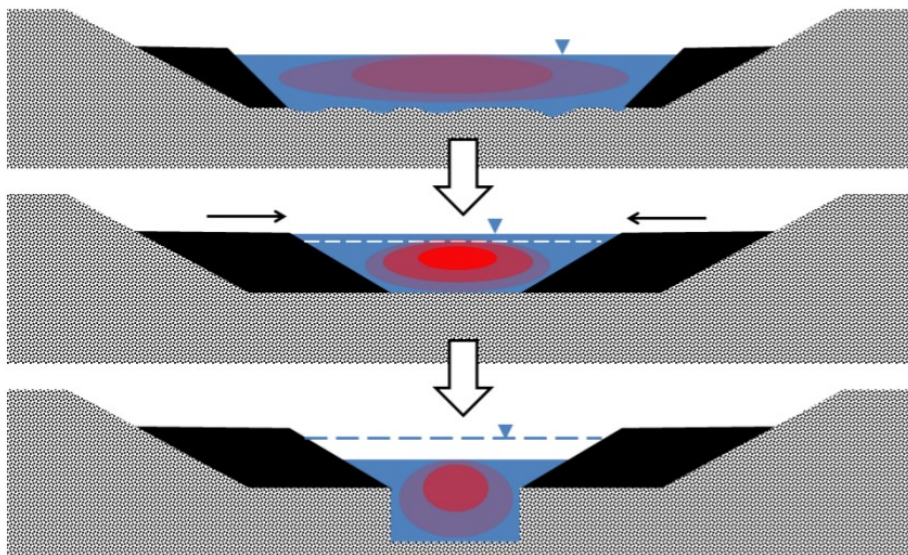
*źródło: *Aktualizacja koncepcji ...op.cit.*, s. 125

Realizacja przedsięwzięcia może dodatkowo mieć bardzo negatywny wpływ na środowisko (nieplanowany, ale często występujący) poprzez:

f) drenaż na dużą skalę sąsiednich obszarów wodno-błotnych w w prognozie długoterminowej, szczególnie w okresie niskich stanów wód .

Jest to najbardziej prawdopodobna konsekwencja ciągłej erozji koryta rzeki spowodowana nowymi, dłuższymi ostrogami [Rysunki 5 i 6].

Rozwój ostróg wraz ze wzrostem prędkości przepływu, pogłębieniem środkowej warstwy dennej i obniżeniem poziomu wody.

Rysunek 5. Rozwój ostróg wraz ze wzrostem prędkości przepływu, pogłębieniem środkowej warstwy dennej i obniżeniem poziomu wody

*źródło: *Przyjazna ludziom ...op. cit.*, s. 4

Efekt technicznych ingerencji na stan koryta opisany został przez zespół PAN dla Odry poniżej Brzegu Dolnego, gdzie kilkadziesiąt km koryta Odry jest wcięte znacznie, drenując dolinę i powodując suszę hydrologiczną. Skutki tego oddziaływania odczuwają zarówno ludzie, jak i środowisko naturalne.⁷

3. Zasięg oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko

3.1. Poprawność określenia zasięgu oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia

Jak opisano w raporcie OOS „Umowa polsko-niemiecka określa tzw. miejsca limitujące, czyli miejsca na Odrze granicznej, gdzie budowle regulacyjne wymagają modernizacji. Na polskim brzegu Odry granicznej wymieniono 13 odcinków o łącznej długości ok. 94,4 km (...) Natomiast w ramach Etapu I i II planuje się regulację, przebudowę i rozbiórkę budowli regulacyjnych na długości około 54,4 km biegu rzeki Odry, czyli **wykonana zostanie modernizacja ok 58%** (54,4 km z 94,4 km) wymienionych w umowie polsko-niemieckiej miejsc limitujących.”⁸

Oczywiste jest to, że władze są świadome tego, że **aby zrealizować założenia i cele Umowy polsko-niemieckiej wszystkie działania wzdłuż całej Odry granicznej powinny zostać wykonane**. Nie byłoby sensu przeprowadzać "tylko" Etapu I i II Podkomponentu 1B.2, a pozostałą część

⁷ Parzonka W., Kasperk R., Głowski R., *Ocena degradacji koryta właściwego Odry Środkowej i program działań naprawczych*, Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich Nr 8/1/2010 Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie, s. 59–68 Komisja Technicznej Infrastruktury Wsi

⁸ *Raport ... op.cit.*, s 4

Odry granicznej pozostawić w nienaruszonym stanie, ponieważ wtedy określony w umowie cel osiągnięcia średniej głębokości wody 1,80 m dla całej Odry Granicznej nie zostałyby osiągnięty, a realizacja KRC nie miałaby żadnego logicznego uzasadnienia.⁹

Należy, więc wyciągnąć wniosek, że faktycznie przedsięwzięcie pn. „1B.2 Etap I i Etap II Prace modernizacyjne na Odrze Granicznej w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły” **nie jest pojedynczym projektem, a tylko częścią jednego większego zamierzenia regulacji całej Odry Granicznej w opraciu o KRC, co wiąże się z koniecznością oceny całości oddziaływań w efekcie połączonych zamierzeń.** Można uznać taką drogę oceny, jako celowe zacieranie faktycznego zakresu oddziaływań.

W KRC planowane są działania opisane w pkt. 2 a)-e) w całym korycie Odry Granicznej od ujścia Nysy Łużyckiej, przez Piasek do Widuchowej. Podobny zasięg działań jest planowany w przypadku wystąpienia drenażu na dużą skalę sąsiednich obszarów wodno-błotnych w prognozie dłuoterminowej, szczególnie w przypadku niskich stanów wód, który z dużym prawdopodobieństwem może się pojawić na większości odcinków rzeki, gdzie zostaną wydłużone ostrogi.

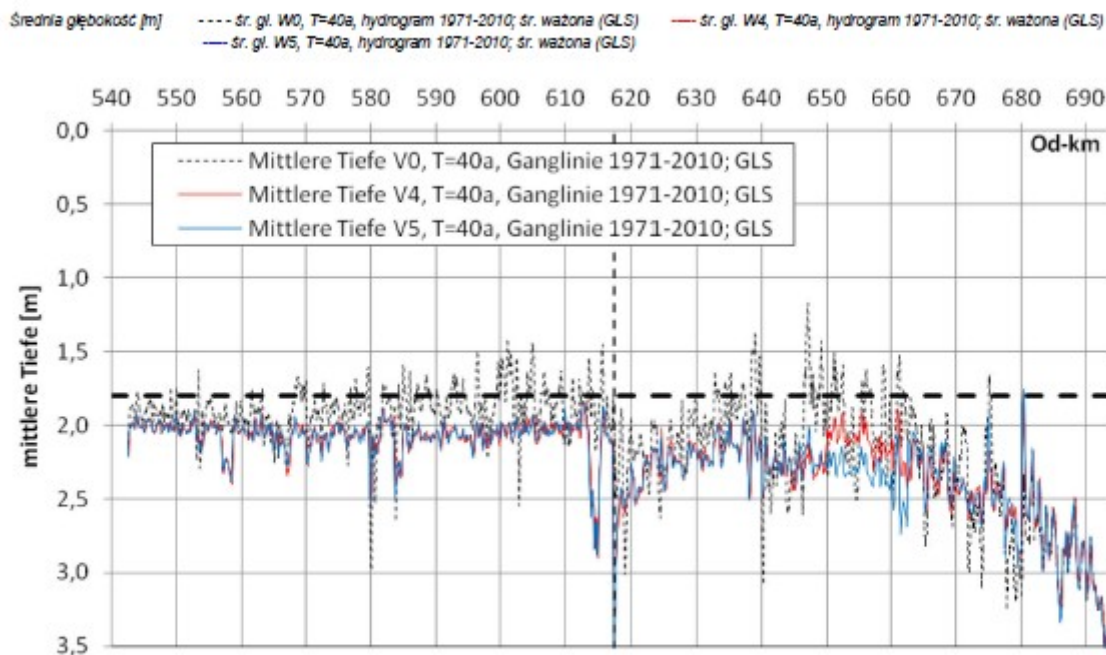
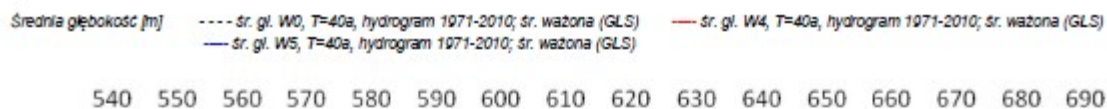
Nawet jeśli inwestor we wniosku przedstawia tylko część działań związanych z realizacją KRC „tylko” Etap I i Etap II i „tylko” częściowo oddziaływanie na Odrze Granicznej, to fakt jest taki, że w KRC przyjmuje się te same cele do osiągnięcia, jak w poszczególnych etapach i KRC pomimo podziału na etapy stanowi jedno przedsięwzięcie, oddziaływujące na całą Odrę Graniczną oraz jej część powyżej tego odcinka.

W umowie polsko-niemieckiej z 2015 r. jasno stwierdzono się, że planuje się osiągnięcie 1,80 m głębokości wody ze średnim rocznym prawdopodobieństwem przekroczenia na poziomie co najmniej 80 % roku powyżej i co najmniej 90 % poniżej ujścia Warty¹⁰, natomiast w KRC jest jasno zdefiniowane zadanie homogenizacji i standaryzacji par ostróg w celu osiągnięcia 1,80m głębokości wody ze średnim rocznym prawdopodobieństwem przekroczenia na poziomie co najmniej 80 % roku powyżej i co najmniej 90 % poniżej ujścia Warty na całym odcinku Odry Granicznej, nie tylko na odcinku wskazanym przez Sweco w raporcie OOS

Z KRC wynika, że celem planowanych działań jest osiągnięcia 1,80 m głębokości wody ze średnim rocznym prawdopodobieństwem przekroczenia na poziomie co najmniej 80 % roku powyżej i co najmniej 90 % poniżej ujścia Warty na całym odcinku Odry Granicznej (współrzędne x: od km rzeki 540-683) [Rysunek 6].

⁹ Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o wspólnej poprawie sytuacji na drogach wodnych na pograniczu polsko-niemieckim (ochrona przeciwpowodziowa, warunki przepływu i żeglugi), podpisana w Warszawie dnia 27 kwietnia 2015 r., s. 4

¹⁰ Umowa... *ibidem*

Ilustracja 6-77 Porównanie średnich głębokości przy $Q_{PrPrz80/90}$ wariantów W0, KRC-W4 i KRC-W5 na całym obszarze objętym badaniami

Rysunek 6. Porównanie średnich głębokości na całym obszarze objętym badaniami

*źródło: Aktualizacja koncepcji..., op.cit. s. 157

Można więc wnioskować, że cała realizacja KRC jest jednym wielkim przedsięwzięciem natomiast przedsięwzięcie pn. „1B.2 Etap I i Etap II Prace modernizacyjne na Odrze Granicznej w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły” nie może być traktowane osobno.

Powstaje, więc pytanie dlaczego nie zostało to oficjalnie w ten sposób całościowo potraktowane przy sporządzaniu raportu OOŚ?

Poważne wątpliwości budzi też fakt, że wnioskodawca kieruje kilka wniosków dla różnych przedsięwzięć opartych na tej samej koncepcji i będących częścią tego samego projektu, jakby obawiał się, że ujęcie całościowe ujawni kumulację oddziaływań stawiającą całe przedsięwzięcie w świetle znacznie większego, od ujawnianego „po kawałku” oddziaływania.

Do osiągnięcia celów KRC zaleca się następujące metody:

- tamy podłużne śródkorytowe
- opaski brzegowe,

- przedsięwzięcia poprawiające przepływ na międzywalu.¹¹

Wszystkie te środki techniczne sugerowane w KRC jako "utrzymaniowe" wyraźnie nie są pracami utrzymaniowymi. Ich celem jest zmiana istniejącego stanu tak, aby osiągnąć nowy stan regulacji strumienia i powinny być potraktowane jako „zagospodarowanie zlewni“ i są regulacją cieku, a nie jego utrzymaniem. Dlatego nie jest zrozumiałe, dlaczego w KRC i opisie przedsięwzięcia nazywa się takie prace "pracami utrzymaniowymi" (modernizacyjnymi).

Powyższe fakty wskazują również na to, że każda z części KRC - również opisane w raporcie OOS przedsięwzięcie - to planowane zagospodarowanie zlewni a nie prace modernizacyjne, a cały status Odry Granicznej może zmienić się tak, jak nigdy dotąd!

3.2. Uwagi dotyczące zakresu i wyników monitoringu na obszarach Natura 2000

Cała dolina Odry Granicznej może ulec przekształceniu w wyniku realizacji KRC, a przedsięwzięcie opisane w raporcie OOS jest jednym z elementów tego projektu.

Dlatego wszystkie gatunki z Załączników II i IV unijnej dyrektywy siedliskowej, które są wymienione w SDF dla obszarów znajdujących się między ujściem Nysy Łużyckiej, Piaskiem aż po Widuchową, żyjące w rzece Odrze oraz jej sąsiedztwie, będą narażone na negatywny wpływ realizacji przedsięwzięcia opisanego w raporcie OOS i co za tym idzie działań związanych z KRC jako jednego, całego przedsięwzięcia.

Autorzy raportu popełnili błąd, polegający na tym, że nie opisali wpływu przedsięwzięcia na gatunki, których nie stwierdzili w monitoringu. Zgodnie z prawem, nie ma znaczenia, które gatunki stwierdzili, w jakich miejscach rzeki. Nawet w mało prawdopodobnym przypadku, że gatunek ten rzeczywiście zniknąłby z obszaru Natura 2000, nie ma żadnego uzasadnienia, aby nie rozpatrywać oddziaływania na te gatunki, które są stwierdzone i ujęte w SDF.

Zarówno Polska, jak i Niemcy są zobowiązane do utrzymania dobrego stanu populacji i siedlisk tych gatunków, które są wymienione w standardowych formularzach danych obszarów Natura 2000.

Zauważono poważne różnice między danymi w SDF (po polskiej i niemieckiej stronie) i innych opracowaniach, a w danymi zamieszczonymi w raporcie OOS. Jednocześnie, należy przypomnieć, że rok wykonywania badań mocno odbiegał od typowych warunków pogodowych - opady w regionie znacznie przekroczyły średnią z wielolecia, co mogło mieć istotny wpływ na zachowania poszczególnych gatunków. W związku z powyższym za miarodajne należy uznać dane przekrojowe, uwzględniające wcześniej wykonane badania, zawarte w kilku powszechnie dostępnych raportach.

---

¹¹ Aktualizacja ... op.cit., s. 169

W raporcie OOS nie uwzględniono skutków przedsięwzięcia dla szeregu działań wykonywanych w dorzeczu Odry, w tym współfinansowanych ze środków UE, jak projekty LIFE, oraz inne w których kluczowym aspektem jest odtworzenie łączności ekologicznej. Łączność ta to nie tylko urządzenia dla migracji na barierach fizycznych, ale także zachowanie właściwych dla systemu rzeczno różnorodności morfologii koryt cieków, stabilne warunki fizyko-chemiczne, zachowany wyczuwalny prąd wody – kluczowy czynnik migracji gatunków wędrownych i tym podobne.

4. Wpływ realizacji przedsięwzięcia na naruszenie unijnego prawa ochrony obszarów Natura 2000 na dużą skalę

4.1. Zagrożenie dla gatunków chronionych na obszarach Natura 2000 spowodowane niszczeniem ich siedlisk

Planowane działania podczas realizacji przedsięwzięcia opisane w pkt. 2 i 3 a)-e) spowodują bezpośrednio zniszczenie siedlisk gatunków ryb chronionych wymienionych w „siedliskowych“ dyrektywach unijnych na wielu obszarach Natura 2000, które:

- bytują w piaszczystych łachach dennych pomiędzy ostrogami rzeczno, w dołach odrzańskich i starorzeczach, zwłaszcza tych, które są zasilane dodatkowymi ciekami, w rzekach o małym przepływie wody,
- do życia potrzebują bezwzględnie ww. siedlisk,
- mogą przetrwać tylko w tych strukturach koryta rzeki, które są przedmiotami ochrony na obszarach Natura 2000, potrzebują do życia tych struktur w głównym korycie rzeki.

Do gatunków tych należą w szczególności:

Koza (Cobitis taenia) - Kod: 1149 Unijna Dyrektywa Siedliskowa

Załącznik II

Zamieszkuje kilka obszarów Natura 2000 wzdłuż rzeki Odry w „istotnych“ populacjach, zgodnie z SDF, np. PLH080028, PLH320037, DE3352301, DE3151301, DE2951302.

Bezpośredni negatywny wpływ - Koza potrzebuje do życia rzeki o małym przepływie z wysoką zawartością tlenu i piasku, czyli warunki, które znajduje właśnie w „nierównościach koryta“ rzeki Odry a te mogą zostać zniszczone w wyniku planowanego przedsięwzięcia.

Koza jest bardzo wrażliwa i reaguje negatywnie zwłaszcza na:

- bezpośrednio zmiany w strukturze roślinności
- zmiany ziemi
- zmiany morfologii
- zmiany hydrologii i hydrodynamiki¹²

¹² <http://ffh-vp-info.de/FFHVP/Art.jsp?m=2,1,2,19> , (dostęp 04.10.2018)

Zespół Sweco również w swoim raporcie OOS wskazuje na to, że Koza utraci swoje tarliska i siedliska w skutek budowy i przebudowy ostróg¹³.

Odrzańska populacja tego gatunku ma ogromne znaczenie. Może ona być ostatnią wolną od hybryd, coraz powszechniej stwierdzanych w badaniach w dorzeczach innych rzek.

Boleń pospolity (*Aspius aspius*) - Kod:1130 Unijna Dyrektywa Siedliskowa Załącznik II i V

Zamieszkuje kilka obszarów Natura 2000 wzdłuż rzeki Odry w „istonych” populacjach, zgodnie z SDF, np. PLH320037, PLH080014, PLH080012, PLH080028, DE3754303, DE3553307, DE3453301, DE3352301, DE3151301, DE2951302.

Populacja Bolenia w rzece Odrze jest silna i rozpowszechniona, ale status ochrony gatunku jest „niewystarczający”. Niemcy to zachodnia granica występowania populacji bolenia, stan jego ochrony niemal w całej Europie jest „niewystarczający”.

Bezpośredni negatywny wpływ - Pogorszenie się populacji wynika głównie z następujących przyczyn:

- stadia młodociane bolenia potrzebują płytkich, wolnopłynących wód będących w bezpośrednim kontakcie z rzeką, dlatego budowa ostróg bardzo źle wpływa na nie; narybek znajduje lepsze siedliska w starych zniszczonych ostrogach, gdyż rzeka oferuje właśnie tam bardziej naturalne siedliska¹⁴
- wykopywanie/pogłębianie koryta wraz z nowymi ostrogami (bez względu na to, czy są zbudowane na wyspie, czy też nie) prowadzi do erozji koryta rzeki, co krytycznie zagraża temu gatunkowi, niszcząc tarliska i siedliska w korycie rzeki¹⁵

Zespół Sweco w swoim raporcie OOS wskazuje na to, że Boleń pospolity utraci swoje tarliska i siedliska w skutek budowy i przebudowy ostróg¹⁶

Kiełb białopłetwy (*Romanogobio belingi*) - wymieniony jako White-finned Gudgeon (*Gobio albiginnatus*) - Code: 5328, Unijna Dyrektywa Siedliskowa Załącznik II

Zamieszkuje kilka obszarów Natura 2000 wzdłuż rzeki Odry w znaczących populacjach, zgodnie z SDF, np. PLH320037, DE2951302, DE3754303, DE3553307, DE3151301

Prawdopodobnie Odra jest ostoją większej części populacji Kiełbia białopłetwego *Gobio albiginnatus* w Polsce i Niemczech poza Odra

¹³ Raport...op.cit., s. 455

¹⁴ Scholten & Thiel Die Fischfauna in Bühnfeldern, Strom und Aue – Bewertung, Habitatnutzung und Maßnahmen zur Verbesserung des fischökologischen Zustands, 2005
http://elise.bafg.de/servlet/is/7220/17_Scholten_Thiel_Leipzig2005f82c.pdf?command=downloadContent&filename=17_Scholten_Thiel_Leipzig2005.pdf, s. 11 (dostęp 04.10.2018)

¹⁵ <https://publikationen.sachsen.de/bdb/artikel/11424/documents/11744>, <http://ffh-vpinfo.de/FFHVP/Art.jsp?m=2,1,2,14>, także w Scholten i Thiel, op.cit., s. 14

¹⁶ Raport...op.cit., s. 455

występuje tylko w kilku innych obszarach Natura 2000! Kiełb żyje stadnie w środkowym i dolnym biegu rzek, w głębszej wodzie nad dnem piaszczystym.¹⁷ W Reitwein położonym nad Odrą gatunek ten występował najczęściej w bocznych kanałach lateralnych wokół wysp które są ważnymi miejscami tarliskowymi. Gatunek ten preferuje także siedliska w środku naturalnych koryt rzek.¹⁸

Bezpośredni negatywny wpływ - główne zagrożenia dla tego gatunku to zmiany warunków morfologicznych i/lub warunków hydrodynamicznych.¹⁹

Zespół Sweco również w swoim raporcie OOS wskazuje na to, że Kiełb białopłetwy utraci swoje tarliska i siedliska w skutek budowy i przebudowy ostróg²⁰

Sabanejewia, Northern golden loach (*Sabanejewia baltica*) - Kod: 5348 Unijna Dyrektywa Siedliskowa Załącznik II.

Zamieszkuje kilka obszarów Natura 2000 wzdłuż rzeki Odry. Jedyna populacja tego gatunku w Niemczech zamieszkuje rzekę Odrę wzdłuż polsko-niemieckiej granicy w pobliżu Reitwein DE3553308²¹ Sabanejewia (The northern golden loach) zamieszkuje w szczególności polską część Odry²²

Północna, koza złotawa (*Sabanejewia baltica*) jest nowo opisanym gatunkiem, który otrzymuje taki sam poziom ochrony, jak jej gatunki rodzicielskie, np. *Sabanejewia aurata* (kod 1146). Z uwagi na to, że *Sabanejewia baltica* była postrzegana jako należąca do gatunku *Sabanejewia aurata*. Oczywistym następstwem prawnym jest wciągnięcie *Sabanejewia baltica* do załącznika II dyrektywy siedliskowej, co potwierdza BFN.²³

Bezpośredni negatywny wpływ: gatunek ten zamieszkuje niewielkie kanały lateralne między wyspami w Reitwein i mógł się rozwinąć dokładnie przez zaprzestanie modernizacji ostróg od czasów II wojny światowej²⁴

Realizując przedsięwzięcie opisane w raporcie OOS nie da się uniknąć zagrożenia dla całej populacji tego gatunku w Odrze. Nawet, gdyby na całej rzece zastosowano wyspopodobne ostrogi (tak jak to miało miejsce w

¹⁷ https://pl.wikipedia.org/wiki/Kie%C5%82b_bia%C5%82op%C5%82etwy (dostęp 04.10.2018)

¹⁸ WSA Eberswalde: *Planfeststellung für die Instandsetzungsmaßnahme Oder Reitwein (Od-km 604,6 bis 605,5)*, FFH-Verträglichkeitsuntersuchung, March 7, 2012, s. 29

¹⁹ <http://ffh-vp-info.de/FFHVP/Art.jsp?m=2,1,2,13> i <http://ffh-vp-info.de/FFHVP/Wirkfaktor.jsp?m=1,2,2,2>

²⁰ *Raport...op.cit.*, s. 455

²¹ Generaldirektion Wasserstraßen und Schifffahrt (GDWS): *Planfeststellungsbeschluss der Generaldirektion Wasserstraßen und Schifffahrt, Außenstelle Ost vom 19.12.2014, Planfeststellungsverfahren für die Instandsetzungsmaßnahme an der Oder Reitwein bei Od-km 604,6 bis 605,5*, s. 50

http://www.wsa-eberswalde.de/wir_ueber_uns/wasserstrassen/die_oder/instandsetzungsmassnahme_reitwein/unterlagen/PFB_Oder_Reitwein.pdf (dostęp: 04.10.2018)

²² <http://maps.iucnredlist.org/map.html?id=135655> (dostęp 04.10.2018)

²³ BfN: *Species occurring in Germany listed in Annexes II, IV and V of the Habitats Directive (original in German: "Liste der in Deutschland vorkommenden Arten der Anhänge II, IV, V der FFH-Richtlinie (92/43/EWG)**"*, March 25, 2015

https://www.bfn.de/fileadmin/BfN/natura2000/Dokumente/artenliste_mit_erlaeuterungen_20150325_barrierefrei_neu.pdf, s.23 (dostęp 04.10.2018), WSA Eberswalde, op.cit., s. 11

²⁴ Generaldirektion Wasserstraßen und Schifffahrt (GDWS)..., op.cit., s. 52

Reitwein, gdzie zastosowano to rozwiązanie na bardzo niewielkim odcinku rzeki

Odry, jako działanie kompensacyjne!). Cała morfologia i hydrodynamika rzeki Odry przez ostrogi uległaby pogorszeniu, co pogorszyłoby siedlisko życia dla tego gatunku, m.in. :

- zmniejszenie siedlisk podwodnych z powodu homogenizacji koryta całej rzeki Odry na dużą skalę w związku z homogenizacją przeływu wody (w wyniku budowy i przebudowy ostróg)
- ograniczenie wody płynącej (lub nawet osuszenie!) kanałów lateralnych, a co za tym idzie zniszczenie siedlisk rzecznych dla tego gatunku

4.2. Pośredni negatywny wpływ przedsięwzięcia na gatunki i siedliska będące przedmiotem ochrony w obszarach Natura 2000

Pośredni negatywny wpływ może być spowodowany przez drenaż na dużą skalę sąsiednich obszarów wodno-błotnych w prognozie długoterminowej, szczególnie w przypadku niskich stanów wód, który z dużym prawdopodobieństwem może się pojawić na większości odcinków rzeki w znacznie wydłużonym regulacjami zakresie obszarowym i czasowym. W wyniku tego wiele gatunków chronionych w obszarach Natura 2000 może być zagrożonych. **Ograniczenie wezbrań i zalewania terasy zalewowej odetnie od obszaru rozrodu większość gatunków zależnych od łączności tej części doliny z korytem rzeki, zarówno ichtiofauny, jak też innych.** Spowodowane realizacją przedsięwzięcia ograniczenie częstotliwości okresowych wylewów wód rzecznych oddziałują negatywnie na wszystkie gatunki płazów żyjące na terenach zalewowych, w tym przypadku m.in.:

Kumak nizinny (*Bombina bombina*) - Kod: 1434

Traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*) - Kod: 1166

Oba gatunki na liście z Załącznika II i IV Unijnej Dyrektywy Siedliskowej.

Oba w obszarze oddziaływania przedsięwzięcia na terenie obszarów N2000: PLH080028 i PLH080014, Kumak nizinny także na obszarach PLH080012 and PLH080001

Rzekotka drzewna (*Hyla arborea*) - Kod: 1203 Unijna Dyrektywa Siedliskowa Załącznik IV

Występuje w zasięgu oddziaływania inwestycji np. na obszarach Natura 2000 wzdłuż rzeki Odry zgodnie z SDF, np. PLH320037, DE3754303. Gatunek ten jest pospolity w tych obszarach, co oznacza, że populacja występująca tu jest „istotna“.

Ograniczenie częstotliwości oraz zasięgu okresowych wezbrań wód rzecznych do zalania terasy zalewowej będzie miało znaczny niekorzystny wpływ dla następujących rodzajów siedlisk z Załącznika I Unijnej Dyrektywy Siedliskowej zarówno na polskich, jak i niemieckich obszarach Natura 2000:

•

- 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaea*, *Potamogeton*
- 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculus fluitans*)
- 3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodium rubri* p.p. i *Bidentis* p.p.
- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvulalia sepium*)
- 6440 Łąki selernicowe (*Cnidium dubii*)
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum alba-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnetum glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe
- 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)

Przedsięwzięcie opisane w raporcie może mieć negatywne oddziaływanie na wszystkie typy siedlisk opisane powyżej, a także na siedliska objęte ochroną w obszarach Natura 2000 po niemieckiej stronie:

- SCI Oderinsel Kietz DE3453301
- SCI Oderwiesen Neurüdnitz DE3151301
- SCI Oder-Neiße Ergänzung DE3553308²⁵

4.3. Utrata integralności obszarów chronionych sieci Natura 2000, bez możliwości skompensowania tej utraty w wyniku realizacji przedsięwzięcia (niezgodność z prawem nawet w przypadku zaistnienia nadrzędnego interesu publicznego). Brak wystarczających dowodów istnienia nadrzędnego interesu publicznego.

4.3. a) Naruszenie integralności obszarów chronionych sieci Natura 2000

Realizacja przedsięwzięcia ze względu na wymienione w uzasadnieniu oddziaływania **zagroza utracie gatunków i siedlisk na bardzo rozległych obszarach niemalże całej Odry Granicznej i spowoduje utratę integralności obszarów chronionych sieci Natura 2000** w wyniku tego:

- może przyczynić się do pogorszenia populacji gatunków i ich siedlisk na całym odcinku Odry Granicznej
- nie można uniknąć negatywnego oddziaływania spowodowanego przebudową i i rozbudową ostróg
- nie ma możliwości skompensowania negatywnych oddziaływań, bo nie ma możliwości odtworzenia siedlisk na tak wielkim obszarze – po prostu nie można wybudować drugiej rzeki Odry, jako rekompensaty!

Zgodnie z art. 6(4) Dyrektywy „siedliskowej” utrata integralności obszarów chronionych w sieci Natura 2000 nawet w przypadku zaistnienia interesu publicznego. W związku z tym **realizacja KRC, jak również planowanego**

²⁵ Raport...op.cit., s. 470

przedsięwzięcia jest niezgodna z prawem i wyraźnie narusza prawo UE, nawet gdyby istnienie nadrzędnego interesu publicznego zostało w sposób wystarczający udowodnione.

4.3. b) Brak wystarczających dowodów na istnienie nadrzędnego interesu publicznego

Realizacja przedsięwzięcia opisanego w raporcie OOS opiera się na hipotezie, że regulacja Odry Granicznej jest niezbędna dla lodołamaczy i ten argument uznano za nadrzędny interes publiczny.

Jednak należy stwierdzić, że w tym przypadku przesłanka do istnienia interesu publicznego nie istnieje, ponieważ **inwestor nie udowodnił, że do pracy lodołamaczy niezbędna jest realizacja przedstawionego w raporcie przedsięwzięcia**

Tak przedstawia tę sytuację Gerstgraser, Ch., Schnauder, I. & Domagalski, B. *„Jednak nie ma dowodu na to, że lodołamacze mają problemy z miejscami limitowanych głębokości“*. Rząd Brandenburgii (MLUL) w odpowiedzi na oficjalne zapytanie w tym temacie (nr 1839) odpowiedział: *„W ostatnich latach nie zdarzyły się przypadki, że praca lodołamaczy została uniemożliwiona z nazwanych w zapytaniu powodów.“* [Pytanie 11 w: Drucksache Landtag Brandenburg 6/4619]. Zatem podstawowa teza stwierdzająca konieczności realizacji KRC cieką jest według obecnej wiedzy analitycznej czysto hipotetyczna.²⁶

Niemiecka organizacja pozarządowa DNR w dniu 28.06.2017 r. zapytała niemieckie władze odpowiedzialne za żeglugę śródlądową: Wasser- und Schifffahrtsamt (WSA) Eberswalde, o konkretne dane na temat problemów w pracy lodołamaczy - kiedy niemieckie lodołamacze utknęły lub nie mogły pracować i w jakim miejscu. W celu zweryfikowania potrzeby realizacji KRC ze względu na lodołamacze. W odpowiedzi do DNR niemiecka instytucja WSA Eberswalde stwierdziła, że lodołamacze miały problemy, ale odmówiła podania konkretnych danych, twierdząc, że nie prowadzą statystyk, nie posiadają więc danych czy i gdzie lodołamacze utknęły.

Po stronie instytucji (będących zarazem inwestorami) leży obowiązek udowodnienia, że realizacja KRC jest niezbędna dla lodołamaczy. Jednak nie ma żadnego dowodu potwierdzającego tę tezę, w związku z tym nie ma dowodu na istnienie „bezwzględnego nadrzędnego interesu publicznego“. Od początku wydaje się więc, że realizacja przedsięwzięcia jest prawnie nieuzasadniona.

Ponadto istnieje teza, że niemieckie nowoczesne lodołamacze „Schwedt“ i „Kietz“ są zbudowane w oparciu o specjalne nowe konstrukcje dostosowane do warunków panujących na Odrze - są na tyle silne i sprawne, że nie zdarzyło im się utknąć, potrafią też wyciągać starego typu lodołamacze, które

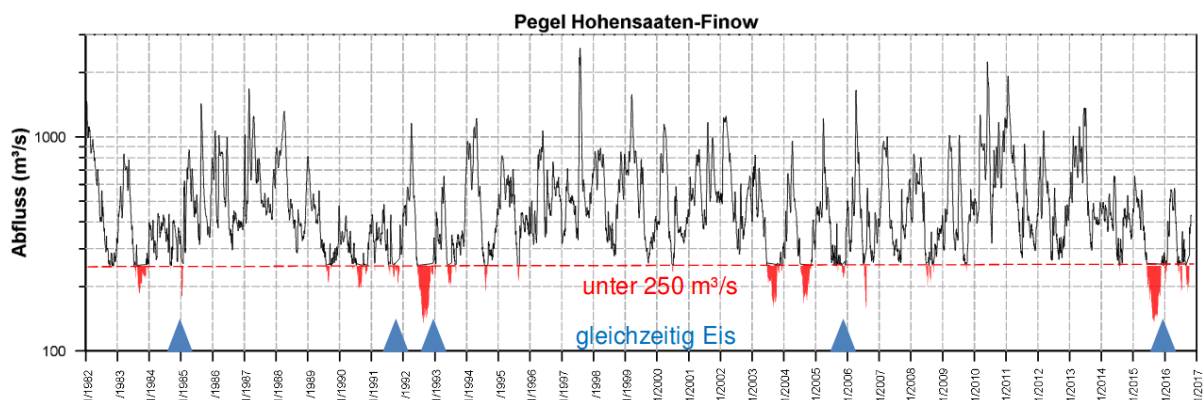
²⁶ Gerstgraser, Ch., Schnauder, I. & Domagalski, B. *Skuteczność planowanego polderu zalewowego Międzyodrze i koncepcji regulacji cieką na poprawę ochrony przeciwpowodziowej na dolnej Odrze*, gerstgraser Ingenieurbüro für Renaturierung, 2018, s. 57

zatrzymały się z powodu zatoru. Natomiast lodołamacze po stronie polskiej są budowane w oparciu o przestarzałe projekty i to jest powód problemów z ich pracą. Należy się, więc zastanowić nad tym, czy zamiast dostosowywać rzekę do lodołamaczy, powodując nieodwracalne straty w środowisku przyrodniczym nie należy zweryfikować planów konstrukcyjnych lodołamaczy i spróbować nowoczesnych technik lodołamania.

Kolejnym argumentem przeciw sposobowi realizacji przedsięwzięcia opisanego w raporcie OOS jest fakt, że nawet jeśli w przyszłości mogłyby pojawić się problemy z osiągnięciem głębokości 1,80 m co spowodować by mogło problemy z pracą lodołamaczy istnieje już dziś tzw. „thalweg” (linia łącząca najgłębsze punkty na dużej rzece, na której przebiega granica dwóch krajów) na Odrze Granicznej. Głębokość wody osiąga tam wartość odpowiednią dla żegluli 1,80 m, pomimo istnienia „punktów limitujących”. Przez przemieszczające się ławice denne osadów „Thalweg” również ulega zmianie, jednak migracja ta nie następuje szybko i wynosi nawet 400 dni. Dlatego też za pomocą symulacji komputerowych możliwe jest prognozowanie „thalweg” przez dłuższy czas np. przez cały okres zimowy²⁷

Ponadto realizacja KRC i jednocześnie przedsięwzięcia opisanego w Raporcie OOS:

- nie jest konieczna, gdyż nawet podczas ciężkich zim poziom wody jest wystarczający do osiągnięcia średniej głębokości 1,80 m,
- nie poprawi sytuacji i nie jest w stanie zagwarantować średniej głębokości wody na poziomie 1,80 m podczas nacięższych zim

Rysunek. 7. Dane ze stacji pomiarowej „Hohensaaten-Finow” na Dolnej Odrze

*Źródło: Schnauder, Gerstgraser, Domagalski: „Wirkung und Folgen der geplanten HW-Schutzkonzepte SRK und Miedzyodrze an der Grenzoder“, slide 23. Presentation held on 20.06.2018 in Slubice,

https://www.dnr.de/fileadmin/Positionen/2018_06_20_Oderprojekt_Praesentation_Schnauder.pdf. (dostęp 04.11.2018)

Na osi x są widoczne lata od 1982r. do 2017 r., na osi y przepływ w m³/s. Linia czerwona oznacza przepływ wody na poziomie 250 m³/s. Niebieskie strzałki przepływ mniejszy niż 250 m³/s przy jednoczesnym występowaniu lodu na rzece Odrze

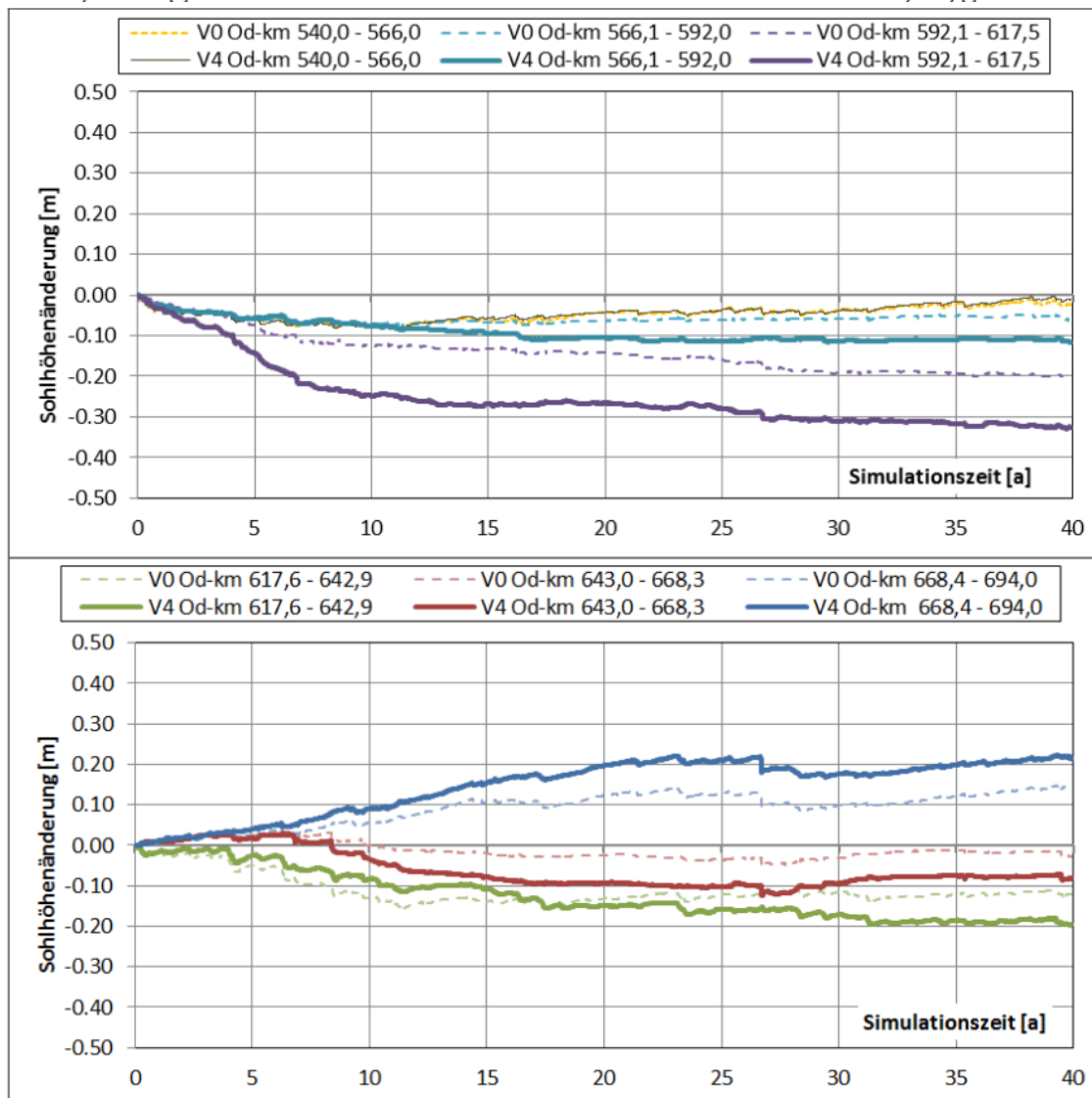
²⁷ Gerstgraser, Ch., Schnauder, I. & Domagalski, B. *Skuteczność planowanego... op.cit*, s. 71

Jak wynika z rysunku [Rysunek 6] podczas przepływu $Q=160 \text{ m}^3/\text{s}$ (80% roku poniżej ujścia Warty) $Q=250 \text{ m}^3/\text{s}$ (90% roku powyżej ujścia Warty) średnia głębokość wody o wartości 1,80 m, która stanowi cel realizacji przedsięwzięcia przewidzianego w raporcie OOS jest już dziś osiągnięta na wielu odcinkach rzeki, niewiele jest miejsc, gdzie średnia głębokość jest niższa niż 1,80 m, a tylko w sześciu punktach całej Odry Granicznej spada poniżej 1,50 m. W związku z tym można założyć, że na Dolnej Odrze, z przepływami o wartości znacznie przekraczającej $250 \text{ m}^3/\text{s}$, już dziś średnia głębokość wody jest większa niż 1,80 m. Można także założyć, że przy przepływie wody o wartości niższej niż $250 \text{ m}^3/\text{s}$ głębokość wody będzie niższa niż 1,80 m, nawet gdy przedsięwzięcie zostanie zrealizowane.

Z rysunku wynika [Rysunek 7], że w okresie od 1982 r. do 2017 r., podczas większości zim przepływ wody był znacznie wyższy niż $250 \text{ m}^3/\text{s}$, a nawet przekraczał $300 \text{ m}^3/\text{s}$. Bardzo prawdopodobne jest więc to, że podczas tych zim średnia głębokość wody w Dolnej Odrze była większa niż 1,80 m i nie ma potrzeby realizacji przedsięwzięć będących częścią KRC. Tylko podczas 8 zim (na 35 zimy) przepływ wody był niższy niż $300 \text{ m}^3/\text{s}$, a w 5 z tych 8 zim przepływ wody spadł znacznie poniżej $250 \text{ m}^3/\text{s}$, także realizacja tych przedsięwzięć nie zapewniłaby średniej głębokości wody na poziomie 1,80 m w Dolnej Odrze.

Można więc stwierdzić, że podczas większości zim głębokość wody jest większa niż 1,80 m na Dolnej Odrze i przepływ wody jest wystarczający nawet bez realizacji przedsięwzięcia. Natomiast podczas nielicznych zim, podczas których przepływ wody był niewystarczający a poziom wody spadał znacznie poniżej zakładanej w KRC wartości $250 \text{ m}^3/\text{s}$, więc realizacja przedsięwzięcia i tak nie zapewni średniej głębokości wody 1,80 m zimą, co nie gwarantuje poprawy pracy lodołamaczy i zwiększenia ochrony przeciwpowodziowej.

Dodatkowo należy wspomnieć, że według KRC nie ma obecnie niebezpieczeństwa, że koryto rzeki może się wypłycić, w przypadku gdyby koncepcja ta nie została zrealizowana, co również potwierdza fakt, że nie ma konieczności realizacji przedsięwzięcia opisanego w raporcie OOS. [Rysunek 8 i 9].

Ilustracja 6-71 Porównanie średniego rozwoju wysokości dna w W0 i KRC-W4, symulacja z użyciem hydrogramu dla wielolecia 1971/2010 (górze: odc. 1, dół: odc. 2)

Rysunek 8. Porównanie średniego rozwoju wysokości dna.

*źródło: Aktualizacja koncepcji ...op.cit., s. 151

Na rysunkach [Rysunek 8] znajduje się sześć różnych odcinków rzeki Odry (km-540,0-566,0, km 566,1-592,0, km 592,1-617,5). Rysunek na górze przedstawia odcinek powyżej ujścia Warty, rysunek na dole - poniżej ujścia Warty. Na osi-x: lata 0-40, na osi y: zmiana wysokości koryta rzeki. Linia przerywana pokazuje wariant 0 (=brak realizacji KRC). Wartości poniżej zera oznaczają pogłębienie koryta rzeki. Jak wyraźnie widać, tylko na odcinku rzeki km 668,4-694,0 (gdzie rzeka jest już głębsza niż 2,00 m), koryto rzeki podnosi się ale jest to nadal zgodne z założeniami w KRC.

Poprzez realizację przedsięwzięcia opisanego w raporcie OOS może nastąpić natomiast niekorzystny efekt, a mianowicie wzrost wysokości piaszczystych ławic dennych, a to może spowodować zmniejszenie głębokości. Ze względu na wydłużenie ostróg, prąd przepływu i związane z nim denne naprężenia ścinające powinny rzeczywiście wzrosnąć, co nieuchronnie zwiększy erozję koryta rzeki. Jednakże może zdarzyć się tak, że nawet przy wydłużaniu się ostróg - prąd i naprężenia ścinające nie wzrosną wystarczająco w rzece Odrze i pomimo erozji koryta rzeki, piaszczyste ławice denne nie

ulegną zredukowaniu, a wręcz przeciwnie ich wysokość się zwiększy i zaczną się przemieszczać. Mogą przez to nastąpić nieplanowane negatywne efekty realizacji przesiewznięcia opisanego w raporcie OOS:

- wzrost dynamiki form dennych skutkować może pogorszeniem się warunków tarła i zmniejszeniem się ilości narybku, poprzez zasypywanie obszarów tarłowych i znaczący wzrost śmiertelności ikry²⁸
- ponowne zmniejszenie się głębokości wody i brak wpływu na polepszenie się warunków dla lodołamaczy²⁹

Ponadto w raporcie OOS pominięto inne znane skuteczne sposoby lodołamania, które mogą być alternatywą dla lodołamaczy np. wykorzystanie pływających koparek Amphibex, które w Kanadzie stosuje się na płytkich rzekach, bo mogą się one łatwo uwolnić w przypadku utknięcia w lodzie. Koparki te mogą pracować na rzekach o prędkościach przepływu 250 m³/s a nawet mniejszych oraz głębokościach mniejszych niż 1,80 m, czyli tam, gdzie wg KRC lodołamacze mają problem. Podobnie do konwencjonalnych lodołamaczy pływające koparki używają własnego ciężaru do łamania lodu (ok. 20 ton) jednak w odróżnieniu od konwencjonalnych lodołamaczy mogą przy użyciu dodatkowych ramion same uwolnić się z lodu kiedy utkną. Koparki-amfibie mogą pracować samodzielnie lub w połączeniu z lodołamaczami. Ich wadą jest ich mała prędkość w porównaniu do szybkości poruszania się konwencjonalnych lodołamaczy. Koparki Amfibie są optymalne dla dużych rzek z dużą warstwą lodu, ale małą głębokością wody. Faktem jest, że pływające koparki są wolniejsze od konwencjonalnych lodołamaczy, ale istnieje szereg rozwiązań, które można dopracować: transport drogami w odpowiednie miejsca lub stacjonowanie w bliskiej odległości od miejsc gdzie hipotetycznie lodołamacze mogłyby utknąć w lodzie (na co nie ma dowodów). Dlatego trzeba byłoby opracować koncepcję łączącą lodołamanie przy użyciu koparek-amfibii i konwencjonalnych lodołamaczy. Dodatkowo wykorzystanie analizy zdjęć satelitarnych i prognoz zjawisk lodowych mogłoby się znacząco przyczynić do zwiększenia operatywności oraz efektywności akcji lodołamania. Akcje lodołamania – tak jak do tej pory – mogłyby rozpocząć się od jeziora Dąbie i posuwać dalej w górę Odry. W miejscach, gdzie lodołamacze przejść by nie mogły, np. w miejscach limitowanych głębokości, wykorzystywane byłyby koparki-amfibie, które torowałyby drogę lodołamaczom. Nakład inwestycyjny takiego rozwiązania jest bardziej ekonomiczny niż realizacja przedsięwzięcia, około 800 tysięcy euro za jedną maszynę.³⁰ Jednakże rozwiązanie to było mocno krytykowane przez autorów raportu na spotkaniu 17 września z Bankiem Światowym. Nie zmienia to faktu, że istnieje i może być alternatywą, ale właściwie nie jest konieczne, gdyż obecne lodołamacze „Schwedt” i „Kietz”

²⁸ Gerstgraser, Ch., Schnauder, I. & Domagalski, B., *Skuteczność... op.cit.*, s.23

²⁹ *Ibidem*, s. 25

³⁰ *Ibidem*, s. 67

oparte na nowej konstrukcji, są odpowiednie dla rzeki Odry. Nie ma dowodu na to, że kiedykolwiek utknęły podczas akcji lodołamania. Z drugiej strony w KRC rozpatrywano prędkości przepływu o wartości 160 m³/s i 250 m³/s, do których Amphibex są doskonale dostosowane, więc krytyczne podejście inwestora do alternatywnego rozwiązania wydaje się nie mieć uzasadnienia.

5. Naruszenie Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) w wyniku realizacji przedsięwzięcia

W wyniku realizacji przedsięwzięcia polegającego na regulacji koryta rzeki w celu poprawy warunków żeglugi lodołamaczy (podniesienie do III klasy żeglowności rzeki Odry), a tym samym:

- a) zredukowaniu ławic w korycie rzeki poprzez zwiększenie erozji koryta, dzięki wydłużeniu i podniesieniu ostróg,
  - b) homogenizację koryta rzeki dla ujednoczenia przepływu w całym korycie, dzięki jednorodnej długości ostróg,
  - c) zmniejszenie wybojów w korycie rzeki poprzez spłaszczenie główek nowych ostróg,
  - d) zniszczenie małych wysepek i z kanałami lateralnymi, które powstały w wyniku niejednorodnych ostróg
- a) redukcję różnorodności morfologii koryta, w efekcie czego wzrośnie moc strumienia przy wezbraniach, tym samym wzrośnie niszczycielska siła wód wezbraniowych.

Istnieje poważne ryzyko naruszenia RDW i pogorszenia stanu ekologicznego rzeki Odry.

Coregonus maraena wymieniana jest jako globalnie zagrożony gatunek ryb (status "wrażliwy" zgodnie z czerwoną listą IUCN)³¹. Tarliska *Coregonus maraena* stwierdzono w rzece Odrze powyżej Kłopotu/Eisenhüttenstadt. Gatunek ten rozmnaża się dokładnie na piaszczystych ławicach, które mogą zostać zniszczone poprzez realizację przedsięwzięcia opisanego w raporcie OOS.³² Nawet gdyby piaszczyste ławice denne nie zostały zredukowane, ale powstałby nieplanowany efekt ich powiększenia i zwiększenia tendencji migracji, tarliska *Coregonus maraena* zostaną bezpowrotnie zniszczone.

Pomimo faktu, że zagrożona globalnie populacja bałtycka *Coregonus maraena* nie jest wymieniona w załączniku II i IV unijnej dyrektywy siedliskowej, populacja tego gatunku jest chroniona przez ramową dyrektywę wodną UE (RDW). Zgodnie z załącznikiem V, pkt. 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3. RDW - populacja ryb (w tym jej różnorodność i struktura wiekowa) jest jednym z biologicznych elementów ekologicznego stanu jakości wód. Komponenty jakościowe zawarte w RDW służą jako podstawa do kategoryzacji stanu ekologicznego jednolitej części wód. Jeżeli pogorszy się jeden element jakości, ocenia się, że cała rzeka

³¹ <http://www.iucnredlist.org/details/135672/0> (dostęp: 04.10.2018)

³² Gerstgraser, Ch., Schnauder, I. & Domagalski, B. *Skuteczność planowanego... op.cit.*, s. 23

uległa pogorszeniu. W rezultacie, jeśli populacja *Coregonus maraena* w Odrze ulegnie pogorszeniu, jest to również wyraźne pogorszenie stanu ekologicznego rzeki Odry, zarówno w Polsce, jak i w Niemczech.

Dlatego oba kraje staną w obliczu niebezpieczeństwa naruszenia Ramowej Dyrektywy Wodnej.

W odniesieniu do ryb jako elementu klasyfikacji stanu ekologicznego wód określa się ustalając jak skład i obfitość danego gatunku ryb jest blisko od stanu naturalnego w badanej części wód (zgodnie z załącznikiem V nr 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3 RDW). Ważny jest fakt, że uruchomienie zwiększonego pochołu rumowiska wraz z nieuchronnym podniesieniem poziomu zawiesin wskutek redukcji poziomu samooczyszczania będzie oddziałował negatywnie na wszystkie gatunki odbywające rozród w Odrze. Europejski Trybunał Sprawiedliwości (ETS), po wniesieniu skargi przez niemiecką organizację BUND w sprawie rzeki Weser, wydał wyrok z dnia 1 lipca 2015 r., że wszystkie projekty - także koncepcja regulacji przepływu, która pogarsza stan ekologiczny zbiorników wodnych - oddziałują na wymogi objęte ramową dyrektywę wodną i muszą być rozpatrywane zgodnie z art. 4 pkt. 7 RDW (sygnatura akt. C 461/13). ETS orzekł, co następuje:

1) *Artykuł 4 ust. 1 lit. a) ppkt (i)-(iii) dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej należy interpretować w ten sposób, że państwa członkowskie są zobowiązane - z zastrzeżeniem przyznania odstępstwa - do odmowy zgody na konkretne przedsięwzięcie, w przypadku gdy może ono spowodować pogorszenie się stanu części wód powierzchniowych lub gdy zagraża uzyskaniu dobrego stanu wód powierzchniowych lub dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego takich wód w dacie przewidzianej w tej dyrektywie.*

2) *Pojęcie „pogorszenia stanu” części wód powierzchniowych, o którym mowa w art. 4 ust. 1 lit. a) ppkt (i) dyrektywy 2000/60 należy interpretować w ten sposób, że pogorszenie zachodzi od momentu, gdy przynajmniej jeden z elementów jakości w rozumieniu załącznika V do dyrektywy ulega obniżeniu o jedną klasę, nawet jeżeli to pogorszenie nie wyraża się w ogólnej zmianie zaklasyfikowania części wód powierzchniowych. Niemniej jednak, jeśli dany element jakości w rozumieniu tego załącznika znajduje się już w najniższej klasie, każde pogorszenie tego elementu stanowi „pogorszenie stanu” części wód powierzchniowych w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. a) ppkt (i).”³³*

³³ WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba) z dnia 1 lipca 2015 r. Odesłanie prejudycjalne – Środowisko naturalne – Polityka Unii w dziedzinie gospodarki wodnej – Dyrektywa 2000/60/WE – Artykuł 4 ust. 1 – Cele środowiskowe w odniesieniu do wód powierzchniowych – Pogorszenie się stanu części wód powierzchniowych – Przedsięwzięcie dotyczące przebudowy drogi wodnej – Obowiązek zakazania przez państwa członkowskie każdego projektu mającego albo mogącego wywołać negatywny wpływ na stan części wód powierzchniowych – Kryteria decydujące przy ocenie wystąpienia pogorszenia się stanu części wód powierzchniowych W sprawie C-461/13

W związku z tym państwa członkowskie są zobowiązane do oceny wszystkich projektów, które pogarszają stan ekologiczny wód powierzchniowych lub uniemożliwiają osiągnięcie lepszego stanu ekologicznego zgodnie z art. 4 pkt. 7 RDW:

- nieważne, czy rzeka ma już złą kategorię,
- nieważne, czy pogorszenie nastąpi tylko w ramach jednej kategorii.

Zgodnie z art. 4. kt. 7 b. RDW przyczyny, dla których można nie spełniać wymogów dyrektywy to: nadrzędny interes publiczny lub korzyści dla środowiska i dla społeczeństwa: zdrowie, bezpieczeństwo lub zrównoważony rozwój, a warunkiem niezbędnym jest brak rozsądnej alternatywy dla planowanego projektu. Jak już opisano szczegółowo w uzasadnieniu nie istnieje tu nadrzędny interes publiczny, który uzasadniałby realizację przedsięwzięcia opisanego w raporcie OOS. Między innymi dlatego, że realizacja przedsięwzięcia nie poprawi ochrony przeciwpowodziowej, a nawet może spowodować zwiększenie ryzyka powodziowego. Natomiast sama poprawa warunków do żeglugi śródlądowej na rzece Odrze nie stanowi „nadrzędnego interesu publicznego“, gdyż jest komercyjnym interesem tylko ograniczonej grupy społecznej. Poza tym Polska ma bardzo dobrze rozwiniętą sieć kolejową, która z łatwością będzie mogła obsłużyć przewidywany w przyszłości tonaż statków na Odrze.³⁴

W związku z tym, że stan populacji *Coregonus maraena* w Odrze może ulec pogorszeniu, co jest również wyraźnym pogorszeniem stanu ekologicznego rzeki Odry, zarówno w Polsce, jak i w Niemczech oraz nie wykazano nadrzędnego interesu publicznego ani korzyści, które mogłyby uzasadniać takie pogorszenie, **realizacja przedsięwzięcia wyraźnie narusza art. 4 pkt. 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW).**

6. Inne możliwe rozwiązania

W raporcie OOS przedsięwzięcia nie wzięto pod uwagę faktu, że istnieje **wiele alternatywnych sposobów poprawy parametrów żeglugowych rzeki Odry**, m.in. opisany w najnowszym raporcie opracowanym przez zespół Grygoruk, Osuch & Trandziuk. Potencjał retencji w przebadanej sieci urządzeń melioracyjnych daje możliwość zapewnienia alimentacji Odry wodami w okresach niżówek w stopniu wystarczającym dla stwierdzonych okresów niżówek. W ten sposób bez znaczących ingerencji w stan ekologiczny systemu rzecznej Odry jest możliwe zapewnienie minimalnej dla klasy III głębokości 1,8 m. Jednocześnie w ten sposób istnieje możliwość znaczącej poprawy retencji naturalnej w zlewni, głównego obecnie czynnika wysokiego gradientu przepływów.³⁵ Wskazana alternatywa w znacznie większym stopniu zapewnia

³⁴ Koalicji Ratujmy Rzeki, *Stanowisko Koalicji Ratujmy Rzeki w sprawie planów przekształcania polskich rzek w kanały żeglowne*, 2017 <http://www.ratujmyrzeki.pl/o-koalicji/stanowiska> (dostęp: 04.10.2018)

³⁵ Grygoruk, M., Osuch, P. & Trandziuk, P., *Delineation of key zones for water retention enhancement in the Polish part of the Oder catchment. Analysis of potential water retention in land reclamation systems and its possible role in*

zachowanie i poprawę stanu ekologicznego tego dorzecza bez technicznych ingerencji regulujących koryto Odry.

Bibliografia:

1. *Aktualizacja koncepcji regulacji cieku Odry Granicznej*. Orzeczenie, maj 2014. 3.02.10132.3. BAW, Karlsruhe, 30.05.2014
2. Generaldirektion Wasserstraßen und Schifffahrt (GDWS): *Planfeststellungsbeschluss der Generaldirektion Wasserstraßen und Schifffahrt, Außenstelle Ost vom 19.12.2014, Planfeststellungsverfahren für die Instandsetzungsmaßnahme an der Oder Reitwein bei Od-km 604,6 bis 605,5*, s. 50 http://www.wsa-eberswalde.de/wir_ueber_uns/wasserstrassen/die_oder/instandsetzungsmassnahme_reitwein/unterlagen/PFB_Oder_Reitwein.pdf
3. Gerstgraser, Ch., Schnauder, I. & Domagalski, B, *Skuteczność planowanego polderu zalewowego Międzyodrze i koncepcji regulacji cieku na poprawę ochrony przeciwpowodziowej na dolnej Odrze*, gerstgraser Ingenieurbüro für Renaturierung, 2018
4. Grygoruk, M., Osuch, P. & Trandziuk, P., *Delineation of key zones for water retention enhancement in the Polish part of the Oder catchment. Analysis of potential water retention in land reclamation systems and its possible role in mitigating winter low flows of Oder*, Raport 2018, <http://www.ratujmyrzeki.pl/185-przyjazna-ludziom-i-przyrodzie-ochrona-przeciwpowodziowa-obszaru-zlewni-rzeki-odry-ze-szczegolnym-uwzględnieniem-regionu-doliny-dolnej-odry>
5. *Karta Informacyjna Przedsięwzięcia zgodnie z art.62a ustawy z dnia 3 października 2008 r. O udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity z dnia 22 czerwca 2017 r. - Dz. U. Z 2017 r., poz. 1405). 1B.2 Etap I i Etap II Prace modernizacyjne na Odrze granicznej w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły*, Inwestor Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie, ul. Tama Pomorzańska 30 A, 70-030 Szczecin, Praca zbiorowa, Sweco Consulting Sp. Z o.o. Ul. F. Roosevelta, 60-829 Poznań, Załącznik graficzny: 22 km 660.0-661.5 pdf
6. <https://publikationen.sachsen.de/bdb/artikel/11424/documents/11744>, <http://ffh-vpinfo.de/FFHVP/Art.jsp?m=2,1,2,14>,
7. https://pl.wikipedia.org/wiki/Kie%C5%82b_bia%C5%82op%C5%82etwy
8. <http://ffh-vp-info.de/FFHVP/Art.jsp?m=2,1,2,13>
9. <http://ffh-vp-info.de/FFHVP/Wirkfaktor.jsp?m=1,2,2,2>
10. <http://maps.iucnredlist.org/map.html?id=135655>
11. <http://www.iucnredlist.org/details/135672/0>
12. Parzonka W., Kasperek R., Głowski R., *Ocena degradacji koryta właściwego Odry Środkowej i program działań naprawczych*, Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich Nr 8/1/2010 Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie, Komisja Technicznej Infrastruktury Wsi
13. *Przyjazna ludziom i przyrodzie ochrona przeciwpowodziowa obszaru zlewni rzeki Odry ze szczególnym uwzględnieniem regionu Doliny Dolnej Odry - podsumowanie raportów*, <http://www.ratujmyrzeki.pl/185-przyjazna-ludziom-i-przyrodzie-ochrona-przeciwpowodziowa-obszaru-zlewni-rzeki-odry-ze-szczegolnym-uwzględnieniem-regionu-doliny-dolnej-odry>

---

mitigating winter low flows of Oder, Raport 2018, <http://www.ratujmyrzeki.pl/185-przyjazna-ludziom-i-przyrodzie-ochrona-przeciwpowodziowa-obszaru-zlewni-rzeki-odry-ze-szczegolnym-uwzględnieniem-regionu-doliny-dolnej-odry>, (dostęp: 04.10.2018)

14. *Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko zgodnie z art. 66. ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity z dnia 22 czerwca 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 1405)). 1B.2 Etap I i Etap II Prace modernizacyjne na Odrze granicznej w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły* Inwestor: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie ul. Tama Pomorzańska 13 A, 70-030 Szczecin, Praca zbiorowa Sweco Consulting Sp. z o.o. ul. Franklina Roosevelta 22, 60-829 Poznań, Maj 2018 r.
15. Schnauder, Gerstgraser, Domagalski: „Wirkung und Folgen der geplanten HW-Schutzkonzepte SRK und Miedzyodrze an der Grenzoder“, https://www.dnr.de/fileadmin/Positionen/2018_06_20_Oderprojekt_Praesentation_Schnauder.pdf
16. Scholten & Thiel Die Fischfauna in Buhnenfeldern, Strom und Aue - Bewertung, Habitatnutzung und Maßnahmen zur Verbesserung des fischökologischen Zustands, 2005 http://elise.bafg.de/servlet/is/7220/17_Scholten_Thiel_Leipzig2005f82c.pdf?command=downloadContent&filename=17_Scholten_Thiel_Leipzig2005.pdf
17. *Species occurring in Germany listed in Annexes II, IV and V of the Habitats Directive (original in German: "Liste der in Deutschland vorkommenden Arten der Anhänge II, IV, V der FFH-Richtlinie(92/43/EWG)**", BfN, 2015* https://www.bfn.de/fileadmin/BfN/natura2000/Dokumente/artenliste_mit_erlaeuterungen_20150325_barrierefrei_neu.pdf
18. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o wspólnej poprawie sytuacji na drogach wodnych na pograniczu polsko-niemieckim (ochrona przeciwpowodziowa, warunki przepływu i żeglugi), podpisana w Warszawie dnia 27 kwietnia 2015 r.
19. WSA Eberswalde: *Planfeststellung für die Instandsetzungsmaßnahme Oder Reitwein (Od-km 604,6 bis 605,5), FFH-Verträglichkeitsuntersuchung, March 7, 2012*
20. Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 1 lipca 2015 r. Odesłanie prejudycjalne - Środowisko naturalne - Polityka Unii w dziedzinie gospodarki wodnej - Dyrektywa 2000/60/WE - Artykuł 4 ust. 1 - Cele środowiskowe w odniesieniu do wód powierzchniowych - Pogorszenie się stanu części wód powierzchniowych - Przedsięwzięcie dotyczące przebudowy drogi wodnej - Obowiązek zakazania przez państwa członkowskie każdego projektu mającego albo mogącego wywołać negatywny wpływ na stan części wód powierzchniowych - Kryteria decydujące przy ocenie wystąpienia pogorszenia się stanu części wód powierzchniowych W sprawie C-461/13 <http://ffh-vp-info.de/FFHVP/Art.jsp?m=2,1,2,19>

Koalicja Ratujmy Rzeki działa na rzecz systemowej ochrony walorów przyrodniczych i naturalnej retencji, szerokiej skali renaturyzacji cieków, ochrony i przywracania ciągłości ekologicznej, dostosowania planów rozwoju żeglugi do rzek oraz planów rozwoju sektorów gospodarki do rzek. Jej cele wyrażone są we wspólnej Deklaracji. W skład Koalicji wchodzi obecnie 67 członków: organizacje pozarządowe, osoby indywidualne, media i przedstawiciele nauki.

www.ratujmyrzeki.pl

koalicja@ratujmyrzeki.org.pl

* KRR prowadzi elektroniczną politykę korespondencji i prosimy to uszanować